

MÜHENDİSLİKTE MESLEK AHLAKI VE ONURU

Hasan H. MUMCU/Maden Yüksek Mühendisi

Maden Mühendisliği mesleğinin duayenlerinden saydığımız değerli büyüğümüz Hasan H. Mumcu, mesleğinde iyi eğitim görmüş, kendisini iyi yetiştirmiş bir mühendis. Mesleki bilgi ve deneyimini kendi işletmesinde uygulayan, çalıştırdığı işçilerinin emeğinin karşılığını almaları kurumadan ödeyen bir işletmeci. Öğrencilerine maden mühendisliği mesleğini sevdiren iyi bir hoca. Dürüst, ilkeli, genç meslektaşlarını kollayan, geliştiren onurlu bir teknokrat olarak tanınmaktadır. Sayın Mumcu, ilerleyen yaşına karşın hala sıkı bir maden mühendisi olarak camiamızda görevlerini şaşılacak bir dinamizm içinde sürdürmektedir. Günümüz Türkiye'sinde ekmeğin su gibi ihtiyaç duyduğumuz, çıra yakıp aradığımız "meslek ahlakı ve onuru" sorununa ilişkin kaleme aldığı "Mühendislikte Meslek Ahlakı ve Onuru, Kasım 1998" çalışmasından bültenimize derlediğimiz bu yazı ile değerli ağabeyimize sağlıklı bir yaşam dileriz.

Turhan ÜNVER

Çağımızda büyük bir hızla yapılmakta ve yayılmakta olan teknolojik ve endüstriyel gelişmeler toplumlara güzel ve sayısız nimetler ve rahatlıklar kazandırmıştır. Bunun yanında, hızlı büyüme ve çok sayıda olan yapılar bazı kusur ve eksiklikleri de beraberinde getirmiştir. Hatalı yer seçimleri, kalitesiz ve yetersiz malzeme kullanılması, gerekli önlemlerin alınmaması, tekniğin umursanmaması ve gereken kontrolün yapılmaması gibi tutum ve davranışlar sonucu çevreler kirletilmiş, besinlere ve doğaya zararlar verilmiş, sular zehirlenmiş, etkilenen yöreler yaşanmaz durumlara doğru sürüklenmiş, insan sağlığı ve toplum yararları zedelenmiş, hatta ölümlere yol açan tehlikeli ortamlar ve olaylar meydana gelebilmiştir.

Toplumların önemli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tesis edilen ve fosil yakıtlarla çalıştırılan termik santraller, demir-çelik, çimento fabrikaları vb. tesislerin atmosfere hiçbir önlem alınmadan salıverdikleri toz-duman, zararlı gazlar ve bu gazlardan oluşan asitler çok yönlü sorunlara neden olmuştur. Aynı şekilde toplumların elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan Chernobyl ve Three Miles Island nükleer enerji santrallerinde meydana gelen kazalar ve zarar vermeyecek şekilde depolanamayan atıkların yaydığı radyoaktivite büyük zararlara ve toplumlarda tedirginliklere neden olmuştur. Sanayi tesislerinin bazıları, kimyasal madde atıkların denizlere, göllere ve akarsulara bırakıyorlar. Bu atıklar sulara kirletiyor, zehirliyor, kullanılamaz hale sokuyor ve içindeki su besinlerini yok ediyor. Akarsular tarımda kullanılamıyor. Yerleşim yerlerinin kanalizasyon sularının hiçbir arıtma yapmaksızın aynı sulara katılması, kirletilme olgusunu katmerleştiriyor. O yörede yaşayanlara verilen aşırı derecede zarar ve tedirginlikten başka yöre turizmini de olumsuz yönde etkiliyor. İzmir sahilleri, İzmit Körfezi ve Haliç, bu gibi atıklarla kirletilmiş, su ürünleri zarar görmüş, kötü kokular çevreyi sarmıştır.

Önceleri orada burada, tek tük görülen tesislerin sebep olduğu rahatsızlık insanların fazla dikkatini çekmemiştir. Yirminci yüzyılın başlarında yükselen büyük sanayi hamlesinin getirdiği çevresel sorunlara ilaveten toplumun yaşam standardındaki devamlı yükselişin, küçük yerleşim yerlerinden büyük kentlere göçün ve artan nüfusun doğurduğu ihtiyaçların karşılanabilirle gayretleri yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Ayrıca günden güne hızla artan araç trafiğinin eklediği hava kirliliği de asla küçümsenemez. Bu sorunlar ve teknikten tamamen yoksun olarak yapılan binaların bir depremde, hatta basit bir hareketle yıkılıvermeleri, yolların tehlikeli bir tarzda çökmesi ve birbiri ardına gelen benzeri tatsız olaylar insanların katlanabilme sınırını aşmaya ve sabrını tüketmeye başlamıştır.

Yakınları sorunlara neden olan girişimlerden ve tesislerden vazgeçilmesi veya bunların durdurulması düşünülemez. Böyle bir davranış, toplumun ilkel yaşama yeniden geri götürülmesi demek olur. Fakat bu sakıncalı durumlara insanların katlanmalarını beklemek de doğru değildir. Sakıncaları düzeltme, kontrol altına alma ve önlemenin yöntemleri vardır. Gerekli önlemler zamanında ve eksiksiz alındığı ve tam uygulandığı takdirde, zararlı durumlar ve tüm sorunlar en aza indirilebilir. Böylece, çağımızın getirdiği ve getireceği tüm güzel yenilikler ve nimetlerden yararlanılmasından yoksun kalınmaz. Anılan girişim ve gelişmelerin baştan sona her safhasında mühendislerin konum ve yakın etkinlikleri vardır. Bu nedenle sorunlardan kurtulma çareleri ve çözümleri de mühendislerden beklenmektedir. Mühendisler işlerin yürütümünde insan sağlığının, refahının, güvenliğinin korunmasını ve toplum yararlarını ön planda tutma ve gereğini ona göre yapma durumundadır. Böyle davranış, meslek ahlakı ve onuru gereğidir.

MÜHENDİSLİK

Meslek Ahlakının Gelişimi ve Tarihiçesi

Mesleklerin doğasında var olan meslek ahlakı ve onurunun leke almaması beklenir. Meslek üyeleri bu örf'e bağlı kalmalı meslek onurunun yara almamasına özen göstermelidirler. Kişinin mesleğini yürütümdeki tutum ve davranışı, yalnız kendi meslek ahlakını değil bireyi olduğu meslek dalının adını ve ününü de etkiler. Bu nedenle, hem meslek adının ve hem de toplum yararlarının ve insan sağlığının, refahının ve güveninin korunabilmesi amacı ile meslek toplulukları bu konuda önlem alma ihtiyacını duymuşlardır. Meslek toplulukları içinden çıkan kişi ya da örgütler, meslek ahlakı ilke ve kurallarını saptamışlar ve yürürlüğe koymuşlardır. Pek çokları, kural ve ilkeleri meslek yemini (ant) şeklinde düzenlemişlerdir. Tıp, adalet ve esnaf gurupları gibi faaliyetleri büyük kitleleri etkileyebilen meslek dallarında bu girişimler asırlar önce başlatılmıştır. Amaç, ahlaka uygun davranışı ve insanlığa onurlu hizmet verilmesini sağlamak olmuştur.

Tıp doktorlarının Hipokrat yemini ve esnaf guruplarının ahilik örgütü asırlar önce yürürlüğe konan ilk girişimlerdir. Günümüzde, çalışmalarını büyük kitleleri etkileyen ve ilgilendiren kuruluşlar için saptanmış ve yürürlüğe konmuş çok sayıda yeminler vardır. Mühendislik mesleği çok yaygın ve geniş bir sanattır ve toplum içindeki faaliyetleri çok yaygın ve ilgi alanı çok büyüktür. Kaydedilen sanayi hamlelerini dikkate alan İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), "Mühendisin Yemin Metni"ni hazırlamış ve yürürlüğe konmuştur.

Meslek ahlakının ilke ve kurallarını içeren yeminin saptanması ve uygulamaya konması çok güzel bir davranış, yerinde bir uyarı ve hatırlatmadır. Sorunların çözümünde ve beklenen sonucun alınmasında önemi asla küçümsenmemelidir, yeter ki bu yemin inanarak yapılmış olsun.

Mühendisin Yemini

İTÜ tarafından hazırlanmış ve uygulamaya konmuş olan mühendisin yemini;

"Bana verilmiş olan mühendis unvanına daima layık olmaya, onun bana kazandırdığı yetki ve sorumlulukların her zaman bilincinde olarak hangi koşullar altında olursa olsun onları ancak iyiye kullanmaya, yurduma ve insanlığa yararlı olmaya, kendimi ve katıldığım mesleği maddi ve manevi alanda yükseltmeye çalışacağıma namus ve şerefim üzerine yemin ederim."

A.B.D de bir mühendislik odası, mühendisin inancı-ımanı-sadakat ve itikadı anlamlarına gelen "Faith of The Engineer"i uygulamaya koymuştur. Bu da aynı

amacı taşımaktadır. Türkçe çevirisi ;

"Ben bir mühendisim, mesleğimle gurur duyuyorum, fakat kendini beğenmişlik taslamam; Onda ciddi yükümlülüğe sahibim ve onu büyük istekle yaparım.

Bir mühendis olarak, sadece namuslu, dürüst işlerde varım. İşveren olsun veya temsil ettiğim biri olsun, kim olursa olsun yaptığım hizmetlerde en yüksek performans vereceğim ve sadakatla çalışacağım.

Benim emeğim ve bilgime ihtiyaç duyulunca, toplumun iyiliğine koşulsuz verilecektir. Özel kapasitemi insanlığa karşı yükümlülüğümde kullanırım.

İş onurunda titiz, işine layık olduğuna inandığım, iyi isim yapmış, herhangi bir mühendisin yararlarını korumaya çaba göstereceğim; Fakat davranışlarında mesleğe değersizlik göstereni, gereken titizliği göstermeyeni açıklamaktan çekinmeyeceğim.

Taş devrinden beri, insanlığın ilerlemesi, benim mesleğim, üstün yetenek ve sabırla yürürümü ile olmuştur. Doğanın geniş enerji ve hammadde kaynakları, bu kişiler tarafından insanlığın kullanımına sunulmuştur. Teknolojinin canlılık kazanması ve ilim prensiplerinin pratiğe dönüşümü bunlar tarafından yapılmıştır. Bu deney birikiminin mirası yanında benim çabam zayıf kalabilir. Ben kendimi, mühendislik bilgilerini yaymaya ve özellikle genç meslektaşlarıma tüm sanat ve anelerimizi öğretmeye adanmışım.

Berberlik ve olgun davranış, tolerans ve saygılı olma, standartlara candan bağlılık ve mesleğimizin onurunu koruma, daima bilinçli olarak özel yeteneklerimizi insanlığın hizmetine tüm samimiyetle sunma yükümlülüğümüzde, arkadaşlarıma güvence veriyorum ve aynı düşünceyi onlardan rica ediyorum."

Meslek Ahlakı

Meslek ahlakı ile meslek onuru arasında sıkı bir bağ vardır. Meslek onurunun var oluşu, meslek ahlakının yara almamasına bağlıdır. Meslek ahlakı yara alırsa, meslek onuru yok olur. Genel olarak ahlak, toplumda uyulması gereken değer yargılarına dayalı ilke ve davranışlar olarak tanımlanabilir. Toplumsal ahlak, kişinin toplum içindeki diğer bireylere karşı taşıdığı sorumluluk ve ödevleri içerir. Mühendislikte meslek ahlakı, meslek ile ilgili çalışmalarda mesleğin gereğinin tam anlamı ile yerine getirilmesini, dürüst, duyarlı ve titiz davranılmasını, bu ilkelere ve mesleki yükümlülüklerle bağlı kalınmasını emreder. Mühendislerin yaptıkları işler başkalarının kullanım ve yararları ile doğrudan doğruya ilgilidir. Bu bakımdan, mühendislikte meslek ahlakı ilkeleri ile genel ahlak ve toplumsal ahlak prensipleri aynı doğrultudadır.

İş terbiyesi, işe bağlılık, işin gereğini eksiksiz ve zamanında, en iyi şekilde yapmak meslek onuru ve ahlakının başta gelen ilkesidir. Kişinin başkasından

temiz iş, temiz davranış beklemesi ve isteyebilmesi için kendi payına düşen işlerin yürürüm ve yönetiminde çok temiz ve noksansız olması koşulu vardır. Aksi halde, o kişiyi kimse saymaz ve dinlemez.

Mesleğin Ana Prensipleri

Mühendis, mesleğinde onur ve saygınlığını tutum ve davranışlarıyla yüceltir. Bunun için;

1. Gerçekçi, dürüst ve güvenilir olmak,
2. Sorumluluk ve görevini iyi anlamak, gereğini eksiksiz ve zamanında yerine getirmek,
3. İş ile ilgili konuları açık kalplilikle ele almak,ön yargılı olmamak, adalete uygun davranmak ve işlerinde net olmak,
4. Bilgi ve yeteneğinin sınırını aşmamak,
5. Kendi yetki alanında söz sahibi olmak,
6. Etrafın sözüne ve etkisine kapılarak, öz benliğini, meslek onurunu ve ahlakını yaralayacak görüş,

beyan ve davranışlardan kaçınmak, bilmediği konularda beyanda bulunmamak,

7. Verdiği beyanlarda, görüş ve raporlarda tarafsız olmak,

8. Mesleki yeteneği ile ününü korumak, başkalarına kötü rekabet yapmamak ve yarar çakışmasından kaçınmak,

9. Bilgi ve yeteneğini insanlığın mutluluğu, sağlığı, güvenli yaşamı ve toplum yararları için kullanmak,

10. Topluma, işverenine ve temsil ettiklerine karşı dürüst davranmak ve sadakat göstermek,

11. Mesleğinde gelişmeye devam etmek ve yanında çalışanların gelişmeleri için şans tanımak,

12. Meslek itibarını artırarak, onurunu yüksek seviyede tutarak çalışmak gerekir.

Mesleki uygulamalar içerisinde sadakatle ve tutarlılıkla mesleğin ana prensipleri yerine getirildiğinde saygınlığımız daha da yükselecektir. H

II. ALÜMİNYUM SEMPOZYUMU VE SERGİSİ
22-23-24 Mayıs 2003, Seydişehir

TMMOB
Metalurji Mühendisleri
Odası'na düzenlenen
II. Alüminyum
Sempozyumu ve Sergisi
22-24 Mayıs 2003
tarihlerinde
Seydişehir/KONYA'da
gerçekleştirildi.

TALSAD TÜRKİYE ALÜMİNYUM SANAYİCİLERİ DERNEĞİ
ETİ ALÜMİNYUM A.Ş.
TMMOB METALURJİ MÜHENDİSLERİ ODASI